

نخبه‌های الگو

رو در روی دوربین

گفت‌وگوی
صبا با عوامل
برنامه تلویزیونی
«اصیل»

محمدرضا مقدسیان، مجری:

تمرین شنیدن، بدون بی‌قراری و پیش‌داوری

شده بود، در نتیجه او احساس تهاجم نکرد و به راحتی درباره سوالات حتی شخصی ما صحبت می‌کرد. به همین جهت بیشتر میهمانان بعد از گفت‌وگو عنوان میکردند که «تصور ما از این گفت‌وگو چیز دیگری بود. یعنی فکر می‌کردیم که قرار است بیشتر در مورد فضای کاری و چیزهای کلی که در دیگر مصاحبه‌ها مطرح می‌شود، صحبت کنیم. اما حالا حرف‌هایی زدیم که شاید از ابتدا تصمیم نداشتیم به آن سمت حرکت کنیم.»

باز خورد همکاران و مخاطبان شما از حضورتان در برنامه «اصیل» چگونه بود؟ در نگاه اول، دوستان با پیش زمینه ذهنی که داشتند، به تصور دیدن یک برنامه سینمایی، به دیدن آن نشستند و بعد از دیدن «اصیل» اذعان کردند که میهمانان به واقع از ویژگی اصالت برخوردار بوده‌اند، از این رو وقتی درگیر گفت‌وگو شدند تا انتها آن را تماشا کردند. این مسأله که از بروز وجوه انسانی و خلوص میهمانان نشأت گرفته بود، به مرور همان صمیمیت به مخاطب هم انتقال پیدا می‌کرد. مخاطبان از این ویژگی گفت‌وگوها بسیار صحبت می‌کردند، گویی که خود آن‌ها در کنار میهمان حضور دارند و با او به گفت‌وگو نشسته‌اند.

چه بخشی از سوالات قبلا طراحی شده بود و چه بخشی فی‌البداهه توسط شما مطرح می‌شد؟

در کمال صداقت می‌گویم که هیچ سوالی از قبل آماده نبود؛ تنها نام و حوزه اصلی تخصصی که میهمانان را در برنامه «اصیل» قرار می‌داد - یعنی بخشی از اطلاعات شغلی و تحصیلی میهمانان - در اختیار من بود، طوری که حتی اطلاعات شخصی از زندگی این افراد نیز نداشتیم. در اصل قرار بود من مجری، نماینده مخاطبی باشم که برای اولین بار فردی را دیده و در تلاش است بدون اینکه بخواهد خود را تحمیل کند، در کمال تواضع و کنجکاوی آن فرد اصیل را بشناسد.

آیا بعد از این، بیشتر شما را در اجراهای غیر سینمایی خواهیم دید؟

حوزه تخصصی اصلی من سینما، روانشناسی و مطالعات تطبیقی بین رشته‌ای است. اما از آنجا که مدیوم تصویر و گفت‌وگو را از اساس امر جذابی می‌دانم، اگر شرایط فراهم شود که در دل آن - جدای از اینکه در چه حوزه‌ای باشد - صرف اینک فرصتی برای گفت‌وگوی عمیق تر و کنجکاوانه برای شنیدن و نه تحمیل صحبت‌های خود به میهمان، داشته باشم، حتما به این فرصت هیجان برانگیز نه نمی‌گویم؛ چرا که تعصبی برای اجرای صرفا برنامه‌های سینمایی ندارم ضمن اینکه از آن تخصص خود کمک می‌گیرم تا گفت‌وگو و اجرای بهتری داشته باشم.

با توجه به سابقه بیشتر اجرای شما در برنامه‌های سینمایی از حضور خود در این برنامه بگویید.

به عقیده من، اجرا خیلی از بازیگری فاصله ندارد و مواردی همچون شناخت مدیوم سینما، تصویر، کنش و واکنش و مانند آن را در بردارد. بنابراین یک مجری موفق باید تا اندازه‌ای به این موضوع آگاهی داشته باشد. البته حوزه تخصصی من در اجرا، سینما است که در کنار اجرای برنامه‌هایی چون «چرخ»، «طلوع» و «اصیل» برعهده داشته‌ام. یکی از دغدغه‌های اصلی من در همراهی با «اصیل»، بحث «گفت‌وگو» بود که سال‌ها است درباره اهمیت آن در اجتماع ایرانی صحبت می‌کنیم. یعنی اهمیت گفتن و شنیدن. اما واقعیت این است که غالب ما به شکل عمیق و دقیقی آن را آموزش ندیده‌ایم و بیشتر برای گفتن تربیت شده‌ایم تا شنیدن. همه ما در مرحله شنیدن یا بی‌قرار می‌شویم یا با سوگیری ذهنی و پیش‌داوری می‌شنویم. آنچه برای ما و حداقل خود من در این برنامه مهم بود، تمرین دو برابر شنیدن با دو گوش و یک برابر حرف زدن با یک دهان است. طوری که بعد از فهمیدن حرف‌های طرف مقابل، بدون پیش‌داوری، آغاز سخن کنیم.

خود عنوان «اصیل» دلیل دیگر جذابیت حضور در این برنامه است و تعریفی که این کلمه از اصالت، در ذهن شنونده ایجاد می‌کند. با توجه به اینکه سینما و روانشناسی دو حوزه تخصصی من است و انسان - هم به لحاظ زیستی و هم به لحاظ درونی - محوریت هر دو رشته است؛ از این رو با افراد اصیلی که به واسطه پژوهش و دقت نظر تهیه‌کننده و تحریریه برنامه انتخاب شده بودند، با نگاهی کنجکاوانه و مکاشفه‌ای رو در رو شدیم. در اجرای این برنامه سعی کردم از مداخله‌های متظاهرانه و اضافه، پرگویی خود شیفته وار و فوکوس کشیدن‌ها خودداری کنم چون بر این باور بودم که من در برنامه میزبان هستم و باید بیشتر سکوت کنم و بهتر بشنوم تا میهمان من صمیمانه‌تر، عمیق‌تر، راحت‌تر و درونی‌تر صحبت کند و بتواند تجربیات خود را بهتر به مخاطب انتقال دهد.

به نظر شما می‌توان به الگو پذیری سایر برنامه‌های تلویزیونی از این سبک گفت‌وگو، امیدوار بود؟

واقعیت این است که ما در برنامه‌های خود با چنین اشکالی مواجه هستیم که دلیل وجود این اشکال از کنش‌های اجتماعی ما شکل می‌گیرد. در خانواده‌های ما گفت و شنود تمرین نمی‌شود، بر روابط فردی ما اشکالاتی وارد است و همیشه کسی که مدعی است، یک طرفه صحبت می‌کند و بدون اینکه در نظر بگیرد طرف مقابل چه حرفی برای گفتن دارد، انتظار شنیده شدن دارد. این مدل از آسیب که در اجتماع ما وجود دارد، خود را در شکل برنامه سازی و رفتار ناخودآگاه ما نیز نشان می‌دهد. در واقع مصداق از کوزه همان برون تراود که در اوست، می‌باشد. پس استفاده از این فرصت برای طرح چنین دغدغه‌ای مغتنم است تا کم کم در لایه‌های مختلف اجتماع ایرانی شاهد گفتن و شنیدن باشیم نه فقط گفتن، متوقع بودن و چه بسا خودشیفتگی صرف.

احیانا در این گفت‌وگوها مواردی بوده که میهمان از پاسخ آن اجتناب کند و ضبط متوقف شده یا از نو گرفته شود؟

در این برنامه هیچ وقت این مسأله پیش نیامد؛ چون قبل از شروع ضبط بایک مطالعه قبلی به میزبانی میهمانان می‌رفتم. به هر حال رفتار میزبان با یک میهمان اصیل، هم باید تا حدی که بلد آن هستیم، اصیل باشد. طبیعتا بدون اینکه قصد محافظه کاری داشته باشیم، سعی می‌کردیم در یک فضای انسانی گفت‌وگو کنیم. ما در قسمت‌های مختلف، سوالات شخصی زیادی از میهمانان پرسیدیم، حتی سوالی که میهمان ما آمادگی تغییر سوال و پاسخ به آن را نداشت. اما چون فضای گرم و مورد اعتمادی فراهم

نداحسنی
گفت‌وگو

اصالت را باید در نهاد افرادی جست که سال‌ها تلاش کرده و به خود سختی داده‌اند تا ویرای یک انسان معمولی با فعالیت‌های روزمره، قدم بردارند. شاید آن‌ها قدر لحظه‌های‌شان را بیشتر دانسته‌اند و هر آنچه در ایام تحصیل آموخته‌اند را در مدار کی با عناوین ثقیل، برای کسب کرسی مدیریت و ریاست قاپ نکرده‌اند و از همه آموخته‌های‌شان برای اعتلای علم و پیشرفت جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، بهره جسته‌اند. افرادی که نه نام آن‌ها بر سر زبان‌ها است، نه دیده می‌شوند و نه برایشان کف و دست و هورا می‌کشند. چه بسا اگر از دستشان برآید راه را برایشان ناهموار و مسیر را برایشان طولانی تر هم کنند. با این همه، انسان‌های سخت کوش و تلاشگر تنها به هدف‌های خود می‌اندیشند و گام‌های مستحکم‌شان را همواره رو به جلو بر می‌دارند؛ در این میان چند نفر دغدغه دیده شدن این افراد «اصیل» و بازاریاده را دارند تا بتوانند سرگذشت الهام بخش این افراد را برای نسل جدید بازگو کنند و واژه توانستن را برای این نسل، به باور برسانند و به قول خود الگو سازی کنند. «اصیل» را از اوایل اردیبهشت شبهای ابتدای هفته یعنی شنبه، یکشنبه و دوشنبه بعد از ساعت ۲۳ از شبکه دو سیما می‌بینیم. یک برنامه به معنای واقعی، گفت‌وگو محور ۳۵ دقیقه‌ای که به همت گروهی جوان و با انگیزه در فضایی به دور از زرق و برق‌های استودیویی در فضایی دوستانه و صمیمی ساخته شده است. صحبت‌های برخی از عوامل این برنامه خواندنی است که از نظر می‌گذرانید.